

ԿԵԱՆՔ ԵՒ ՄՇԱԿՈՅԹ

ՄՇԱԿՈՅԹԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ

Կը կամենայինք այս բաժինը սկսել տեղեկութիւններով Հայաստանի մշակոյթի մասին, բայց, դժբախտաբար, վերջին երկու տարին մշակոյթի զարգացումը Հայաստանում բոլորովին կանգ է առել: Հայ լուսագոյն գրողների, արւեստագէտների, գիտութեամբ զբաղւողների մեծ մասը բանտում է, ուսման, բերես, եւ գնդակահարած: Մշակոյթին ծառայող հաստատութիւններն ու կազմակերպութիւնները «մաքրագործւած»՝ աւերի են ենթարկւած: Հայ մշակոյթի գործը մատնւած է ռուսաց-

ման: Խնկնուրոյն աչքի զարնող հրատարակութիւններ չկան: Մեկնոնեան փոռը լուծւած է եւ այլեւս նոր գրքեր չի տալիս: Հայ գիտութիւնը, գրականութիւնը, արւեստը, հոգեւոր ստեղծագործութեան բոլոր բնագաւառները ամայացած են: Լուրջ պարբերականներ չկան: Մամուլը լեցում է քարգամութիւններով ռուսերէն քերքերից, եւ պաշտօնական լուրերով ու ճառերով: Ո՛չ մի կենդանի միտք, ո՛չ մի ոգեւորող խօսք: Զարեւորելի է Հայաստանի մշակոյթի այսօրւայ վիճակը:

Ա. ԶՈՊԱՆԵԱՆԻ ՅՈՒՆԵՍԿՈՒՆԸ

Եկող մայիսին, Փարիզում, պիտի տօնւի Պ. Արշակ Զօպանեանի գրական գործունէութեան յիսնամեայ յորելեանը: Կազմակերպիչ Յանձնաժողովի մեզ ուղարկած շրջաբերականից տեղեկանում ենք, որ յորելեանական հանդէսը տօնելու է Սորբոնի ամփիթատրոնում, Մայիս 14-ին:

Յանձնաժողովը որոշել է կազմել փրբանսացի մտաւորական եւ ֆալսական անձնաւորութիւններից հովանաւորող մի մարմին, որին անդամակցելու են նաեւ Փարիզի երեք հայ կրօնապետները: Մի շարք ականաւոր փրբանսացիներ, ինչպէս Մարիուս Մուրէ, Ժորժ Դիւհամէլ, Հանրի Բորդօ, Շարլ Դիլ, Ռընէ Ժիւնոն եւ ուրիշներ ստանձնել են յորելեանի պատուոյ նախագահութիւնը:

Կազմակերպիչ Յանձնաժողովի որոշումով յորելեանական հանդէսներ պիտի կատարւին եւ Փարիզից դուրս, հայկա-

կան կարեւոր կենտրոններում:

Կազմակերպիչ Յանձնաժողովի մէջ դրւած են հետեւեալ անձնաւորութիւնները.

Հ. Սահակ Տէր Մովսէսեան, Տ. Լեւոն Բիւնյ. Արսլանեան, Տիկիւններ Ն. Գաբամանեան, Ե. Աւետիսեան (Անայիս), Մ. Կիւլպէնկեան, Ա. Բուդաղեան, Ա. Բաբայեան (Կարպոնէլ), Էլլէն Բիւզանդ, Օրիորդներ Մ. Բաբայեան, Հ. Թորոսեան, Գ. Ղազարոսեան, Ի. Պիւլպիւեան, Զարեհ պէյ Նուպար, Փրոֆ. Կ. Աղաջանեան, Տոքթ. Յ. Արքիմեան, Պ. Պ. Տ. Ալեքսանեան, Գ. Ալեմշահ, Ֆ. Աղազարեան, Գ. Աքմանեան, Պ. Արսլանեան, Վ. Անդրէասեան, Լ. Բաշալեան, Կ. Յ. Բասմաջեան, Գ. Բարունակեան, Ա. Բարսեղեան, Ա. Խան Գորոյեանց, Մ. Կոյունեան, Ռ. Զարդարեան, Պ. Զարոյեան, Վ. Էսմիրեան, Ռ. Թադէոսեան, Բ. Թօփալեան, Վ.

Թաքուլ, Օ. Թադէոսեան, Ա. Ինչի-
նեան, Ա. Խանտանեան, Կ. Խուսիկ-
եան, Տ. Կամարական, Լ. Կ. Կերտան,
Հ. Կոստանեան, Ա. Կէլքէկ, Ա. Ճիւն-
պիւշեան, Ե. Մանւէլեան, Մ. Մալում-
եան, Վ. Մեսրոպեան, Պ. Մուրատեան,
Մ. Նալպանտեան, Է. Շահին, Ա. Շահ-
խաթունի, Ռ. Շիշմանեան, Ա. Չաքը-
եան, Ս. Պէրպէրեան, Ա. Պարթեւեան,
Մ. Պարսամեան, Ա. Պետրոսեան, Յ.
Սէմէրճեան, Ս. Սադրեան, Յ. Ա. Սը-
վանեան, Հ. Սամէլ, Յ. Սարահեան,
Մ. Վարանդի, Գ. Փափագեան, Գ. Ֆէ-
նէրճեան:

Յանձնաժողովի գիւտը կազմած է
հետեւեալ անձերից.

Նախագահ՝ Լեւոն Կ. Կերտան, *Փոխ-
Նախագահ՝* Խոկար Շահին, *Քարտու-
ղար՝* Գ. Ֆէնէրճեան, *Գանձապահ՝* Մ.
Մալումեան:

Յանձնաժողովը նշանակել է նաեւ եր-
կու մասնախմբեր, որոնց պաշտօնը պի-
տի լինի կազմակերպել յորելեական
հանդէսի գեղարուեստական բաժինը եւ
ղեկավարել յորելեանի նիւթական հար-
ցերը:

Զմոռնանք յիշեցնել, որ սա Պ. Ա.
Զօպանեանի երկրորդ յորելեանն է, որ
տօնուում է փարիզում:

Արձանագրելով այս փաստական տը-
եալները՝ անհրաժեշտ ենք համարում ա-
ւելացնել նաեւ, որ յանձին Պ. Ա. Զօ-
պանեանի մենք տեսնում ենք երկու
հանրային անձեր, — մէկը՝ հասարակա-
կան ու քաղաքական գործիչ, միւսը՝
գրական դէմք: Առաջինից մենք բաժան-
ւած ենք գաղափարի եւ գործելակերպի
դժուար անցանիլի անբնական կատա-
ղի պայքար է մղել մեզ համար նւիրա-
կան եղող գաղափարների, անձերի ու
գործերի դէմ եւ, փոխադարձաբար ան-
խնայ հարածներ է ստացել: Եթէ ա՛յս
Զօպանեանի յորելեանը տօնէր, մա,

բնականաբար, կը մնար միայն իր կու-
սակիցների նեղ շրջանակում:

Բայց կուսակցական մարդ Զօպանե-
անից գաւ եւ նրանից առաջ, որքան եւ
դժուար լինի բաժանել, կայ գրական
գործիչ Զօպանեանը — մա՛, որ տեւել է
հայ մշակոյթին բազմաթիւ արժեքաւոր
աշխատութիւններ — «Թուղթին փառ-
ք»-ի հեղինակը, միջնադարեան հայ
բանաստեղծութեան բանասէրը, Նահա-
պետ Քուչակին լոյս աշխարհ հանողը,
Մկ. Պէշիկպաշլեանի, Թ. Թերզեանի եւ
այլոց կենսագիրն ու երկերի ժողովըր-
դականացնողը, իրական ներշնչումով
յօրինած ոտանաւորների երգիչը, ար-
ւեստի եւ հայ մշակոյթի այլ նիւղերի
բեղմնաւոր ուսումնասիրողը, հայ մշա-
կոյթը օտար հասարակութեան ծանո-
թացնողն ու հայ գրականութեան գան-
ձերի փրանսերէն քարգմանիչը — ա՛յս
Զօպանեանի յորելեանին ամենայն սի-
րով կը մասնակցինք եւ մենք: Դրան ա-
պացոյց կազմ. Յանձնաժողովի անդամ-
ների ցանկը: Այդպիսի ցանկ, աւա՛ղ,
կարելի չեղաւ կազմել Ա. Ախարոնեանի
յորելեանի առթիւ: Մենք կասկած չու-
նինք, որ եթէ Ախարոնեանը այսօր ա-
ռող լինէր, իր անունն էլ պիտի դը-
նէր Պ. Զօպանեանի Յորելեանական
Յանձնաժողովի անդամների կողքին:

Սակայն, չնսեմացնենք ներկան անց-
եալի մռայլ վերլիշումներով: Մեր այս
վատ, ամէն տեսակէտից աննախանձի
օրերում՝ ջանամք տեսնել ինչ որ լաւ է,
ինչ որ միացնում եւ յուսադրում է, ինչ
որ կարող է ուժեղացնել մեզ, գէթ ա-
ղօտ լոյսով պայծառացնել մեր կեան-
քի խաւար կրկնակաւարը: Հայ մշակոյ-
թի նախնիները ա՛յդ տեսակ լուսա-
տու եւ յուսատու երեւոյթներ են: Մաղ-
քեմք, որ գրող — բանասէր Ա. Զօպանե-
անի գրական յորելեանը դառնայ մեզ
միացնող մէկ ազդակ, դառնայ Հայ
Մշակոյթի տօն: Յոյց տանք, որ մենք
ո՛չ միայն խաչել գիտենք, այլ, երբ տե-
ղը գայ, գիտենք եւ յարգել: